

Миодраї Мајицки

БЕСЕДА О БЕСЕДИ ЉУБОМИРА СИМОВИЋА

Приступна беседа Љубомира Симовића, изговорена у САНУ, дочекана је у препуној свечаној сали аплаузом на какав нисмо навикли. Тог тренутка свесрдно је поздрављен глас трезвености, глас који подразумева да народу треба рећи истину ма колико она болна била. Симовић је, као парадигму скидања маски и образина, узео дело Јована Стерије Поповића, дело које је, пред пишчеву смрт, било дело жртве, човека који припада мањини.

Протеран без пасоша из Србије, из земље у којој је свесрдно помогао да се оснују и позориште и академија, у којој је чак био и министар просвештенија – обрео се у родном Вршцу у временима буне (1848 – 1849), када су, као и данас, народи крварили на овим нашим уклетим просторима. Киван на неправде и злодела осيونих ратника, још више оних који нису ратовали, већ су лешинарски умножавали иметак у ратном вихору, Стерија је одбио да остане у одбору ослобођеног Вршца у којем су силом желели да га задрже. Зато је последње дане живота провео усамљен, клонећи се света. Са јединим преосталим пријатељем, свештеником, шетао је само у сумрак Јабучким путем. И сада се не могу отети стиховима Васка Попе: »Ако Стерија као за живота шета / Свако вече Јабучким путем / Могао бих га лако срести«. Како ово невреме тече све сам сигурнији да су се Стерија и Васко Попа, баш на том Јабучком путу и срели.

На Стеријино виђење 1848. у јединој му књизи песама, *Даворју*, на његово залагање за мир и човечество изнад свега, одговорено му је хладном, презривом оценом: »Доста нам је таквих учитеља!« То је написао први критичар његове збирке Јован Ристић, потоњи минис-

тар. Тако су мислили и буљуци национално побуђене омладине која је на Видовдан одржала оснивачку скупштину и донела одлуку о покретању алманаха *Невен слоје*. Стерија је чак као званичник потписао одлуку о оснивању Младежи српске и покретању алманаха. Имао је ту књигу и у рукама. У подебљем зборнику песама и прозе није било прилога у којем није писано или се није певало о Видовдану и освети Косова. Суочен са тим мноштвом даворија, у тренутку када и Љуба Ненадовић намерава да покрене часопис за поезију под именом *Даворије*, када излази Андрићев *Световид* препун песама које су већ у наслову означене као видовданске и даворије, Стерија певава већину песама своје једине песничке књиге, махом реплике на песме из омладинског алманаха, какве су оне о српском народу и његовој судби. Својеврсна реплика превладавајућем гласу у српској поезији јесте Стеријина песма *Даворје на Пољу Косову*. Стерија, у ствари, у песмама подиже глас против силног *даворја*.

Судбина Јована Поповића Стерије јесте судбина миротвораца у нашем времену. Неколико последњих година упирао се прстом на разумне гласове, какав је и глас Љубомира Симовића. У тим куражним повицима увек је пробијао тон гусала, уздања у прошлост. Већина је, с правом наслеђеним од идеологије једноумља, захтевала јединство и слогу, подразумевала је да сви ми треба да се придружимо гласу који је уверавао народ да све сме и да све може, да је управо дошло време да се исправе све неправде нанете српском народу, почев од косовске. Отуда је Симовићева беседа преважна; деловала је благотворно, као љути мелем. Онај скуп у свечаној сали САНУ и читаоце који су имали прилике да беседу, потом, прочитају, Симовић је подсетио да је ово одиста тренутак сабирања српског народа, али и разабирања, и да је баш зато важнија истина ма колико болна била, реалност, ма како црна изгледала по нас. Симовићева беседа је најбољи одговор онима који на перфидан начин желе да сви будемо саучесници за све оно што се планирало, учинило у име народа, или се није учинило. Аргумент се отприлике, своди на следеће: Цео свет сатанизује Србе, па не морамо то и сами себи чинити. Тражи се и саучесништво и јединство у националном програму, у идеолошким координатама по којима нам је, већ неколико година, тотално уређен живот. Свако одступање, другачији поглед на збивања, сматрају се издајом националног интереса. Идући том линијом, мањина је, хтела или не, осуђена на ћутање. Зато је глас Љубомира Симовића вредан и значајан, јер долази од стране мањине, из трезвености; вредан је колико и Стеријин, или глас Милоша Црњанског у песми о Видовдану, испеваној одмах по свршетку Првог светског рата.

Симовићев глас трезвености није присутан само у домену беседе. Одјекнуо је и у његовој бриткој сатири у стиху. Радујем се што су читаоци најширег читалачког круга, популарног народног календара *Даница* који издаје Вукова задужбина, могли да прочитају његову *Нуљу њесму* о бесмисленом умножавању нула, *Кванташку њијацу*, његов одговор на митингашке националне масовке. Ови стихови јесу лековити, помажу да се преболи опустошавајућа, инфлаторна 1993, да се преживе ова времена тоталне девалвације мерила вредности и духа.

О привреди нисам компетентан сабеседник, али стиховима о празнини бакалница, о сенкама голих клинова за месо, о шареним лажима, о великим речима и паролама које Стерија назива луткама за слабоумну децу, Симовић нас подсећа на суштину живота, на со, слану со. Изникла из бајке о соли и лажном злату, песма *Квантишка њијаца* носи у себи поруку да све може опет бити као пре тек »када опет со постане слана«, када престанемо са лажима. И по вредности и по разборитој смелости, овакве песме претегнуће на тасу књижевне историје стотине лажних родољубивих будилица, које су као ројеви пчела излетели из уљаника после великог митинга на Косову, одржаног поводом шестогодишњице Косовске битке.